

Brudd, bruddbehandling og beredskapsplan for brudd ved osteogenesis imperfecta

Nasjonalt senter for sjeldne diagnoser – enhet Sunnaas har utarbeidet anbefalinger om «Brudd, bruddbehandling og beredskapsplan for brudd, for barn og voksne med osteogenesis imperfecta (OI)».

Osteogenesis Imperfecta (OI), også kalt «medfødt benskjørhet», er en gruppe genetiske bindevevs-sykdommer som først og fremst påvirker skjelettet med økt bruddtendens, nedsatt bentetthet og ulik grad av feilstillinger. Brudd hos personer med osteogenesis imperfecta (OI) kan oppstå uten forutgående traume. [Les mer om osteogenesis imperfecta](#)

Brudd og bruddbehandling ved OI

Hvordan vite om det er brudd?

- Den det gjelder «Vet det» med en gang
- Smerter over bruddstedet
- Beveger ikke på armen/benet
- Misfarging over et bestemt område
- Feilstilling
- Kjenn forsiktig over armen eller benet (ekstremiteten), og du kan kjenne en slags forhøyning.
- Hos barn kan et symptom være at barnet ikke vil bevege armen eller benet.
- Røntgenbilde. Ved mistanke om brudd skal det være lav terskel for røntgenundersøkelse.

Huskeliste for håndtering ved brudd og mistanke om brudd

- "OI-brudd" gjør like vondt som andre brudd!
- Sørg for god immobilisering av arm eller ben for å redusere smerter og unngå feilstillinger.
- Gi smertestillende i stor nok dose så raskt som mulig – og før videre undersøkelser og behandling!
- I barnehagen anbefales det å ha smertestillende medisiner, som kan gis ved mistanke om brudd, i førstehjelpsekk. Type smertestillende, og dosering, avtales med behandlende barnelege/fastlege.
- Personen bør kunne henvende seg direkte til kirurgisk avdeling uten henvisning, og helst behandles av ortoped med erfaring.
- Bruddet skal gro sammen i best mulig stilling. Operasjon skal vurderes.
- Operasjon skal også vurderes hvis det i utgangspunktet foreligger en bøyning (deformitet) av den knokkelen som er brukket.
- Bruk fiksasjon med lavest mulig vekt – plastgips eller ortose (tilpasset støtte) gir mulighet for trening i vann. Legg til rette for kortest mulig immobilisering.
- Husk at resten av kroppen må trenes selv om arm eller ben er i gips.
- Utarbeid et skriv som den enkelte kan ha med til legevakt/sykehus.

Beredskapsplan for brudd hos barn og voksne med osteogenesis imperfecta (OI)

Beredskapsplan: Barn og unge med OI

Barn og unge med OI vet ofte selv at de har brukket noe, fordi OI-brudd gjør like vondt som når andre brekker. De som er mye sammen med barnet bør gjøres kjent med barnets/ ungdommens reaksjon på smerte.

Det er viktig at barnehage/ skolen i samarbeid med foreldrene og ansvarlig kirurgisk avdeling har laget en beredskapsplan for hva personalet skal gjøre når et brudd oppstår. Flere blant personalet må være kjent med planen.

Beredskapsplan ved brudd bør inneholde:

- Oversikt over tegn på brudd
- Veiledning i akuttbehandling, inkludert smertelindring
- Navn og telefonnummer på den/de som skal kontaktes

Ha med en liten førstehjelpsekk i tilfelle brudd på turer

- Sekken bør inneholde beredskapsplanen, støttebandasje, eventuelt en oppblåsbar støtteskinne (splint) til å stabilisere den legemsdelen som er brukket, og smertestillende medikamenter. Type smertestillende, og dosering, avtales med behandlende barnelege/fastlege.
- En annen måte å stabilisere et brudd på under transport til sykehus, er at barnet eller den unge blir lagt på en vakumpute eller -madrass. Madrassfyllet kan formes tett rundt den legemsdelen som har bruddet.

Beredskapsplan: Voksne med OI

Voksne med OI vet som regel selv at de har brukket noe, fordi bruddet er like smertefullt som et brudd hos alle andre.

Ut på tur

- Ha med en liten førstehjelpsekk til bruk ved brudd når du er på turer. Sekken bør inneholde beredskapsplanen, støttebandasje, eventuelt en oppblåsbar støtteskinne (splint) til å stabilisere den legemsdelen som er brukket, og smertestillende medikamenter. Type smertestillende, og dosering, avtales med behandlende lege/fastlege.
- En annen måte å stabilisere et brudd på under transport til sykehus, er at den som har brukket noe blir lagt på en vakumpute eller -madrass. Madrassfyllet kan formes tett rundt den legemsdelen med bruddet.

Sist faglig oppdatert mai 2023.